

הלשכה המרכזית
לסטטיסטיקה

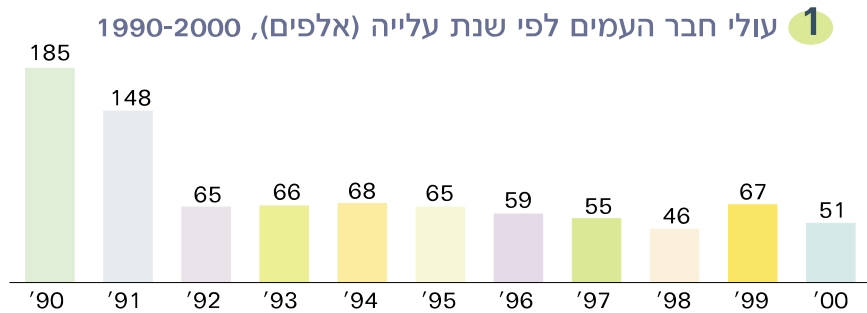
עולי חבר העמים

סטטיסטיקלי 17

אוכלוסייה

◆ גל העלייה מחבר העמים, שהביא לארץ כ-900 אלף איש, הנו חסר תקדים בממדיו, מאז תום העלייה ההמונית שלאחר קום המדינה. עולי שנות ה-90 הצטרפו לכ-170 אלף איש שעלו מברית המועצות בשנות ה-70. בשנים אחרות היו שערי ברית המועצות סגורים ליציאה.

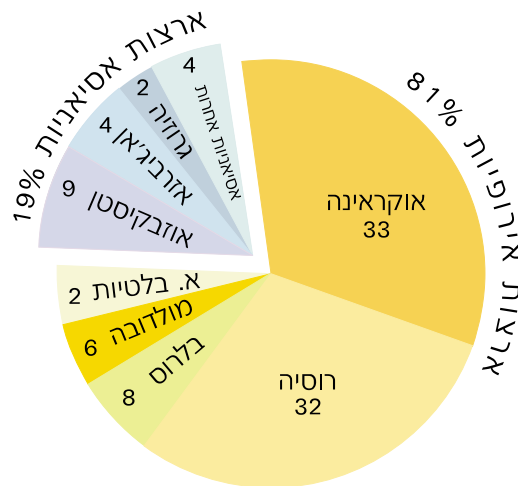

◆ אחרי ה"צברים" שגם הוריהם נולדו בישראל, מהווים יוצאי חבר העמים את קבוצת המוצא הגדולה בארץ, במקום יוצאי מרוקו לפניהם. יוצאי חבר העמים כוללים את העולים שהגיעו ממדינות אלו מתחילת 1990, בניכוי אלו שנפטרו בארץ או עזבו אותה, ובתוספת הילדים שנולדו להם בארץ. בסוף 2000 מנתה קבוצה זו כ-850 אלף איש 13% מאוכלוסיית ישראל.

◆ 77% מיוצאי חבר העמים הם יהודים.

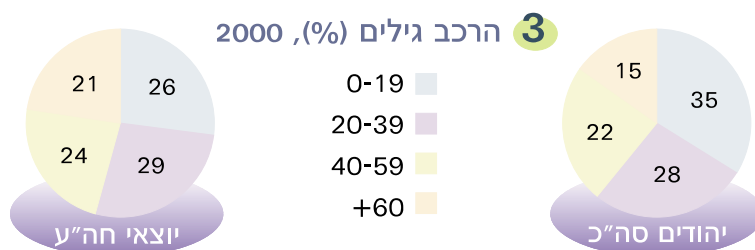
◆ 81% מהעולים הגיעו מהמדינות האירופיות של חבר העמים, ובקרב עולי השנים המאוחרות יותר גדול חלקם אף יותר.

2 עולי חבר העמים בשנים 1990-2000 לפי ארץ המוצא (%)

◆ הגורם העיקרי להרכב הגילים המבוגר יותר של יוצאי חבר העמים הוא פריזם הנמוך. נשים יוצאות חבר העמים יולדות 1.7 ילדים בממוצע ילד אחד פחות מאשר הנשים היהודיות בארץ.

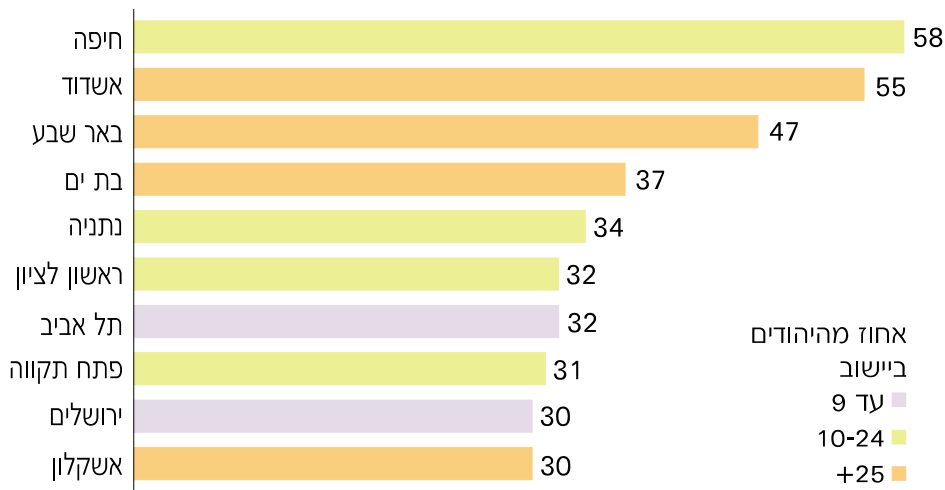
◆ בגילים המבוגרים בולט חלקן הגדול יותר של הנשים בין עולי חבר העמים בהשוואה לחלקן בכלל האוכלוסייה היהודית.

תפרוסת גיאוגרפית

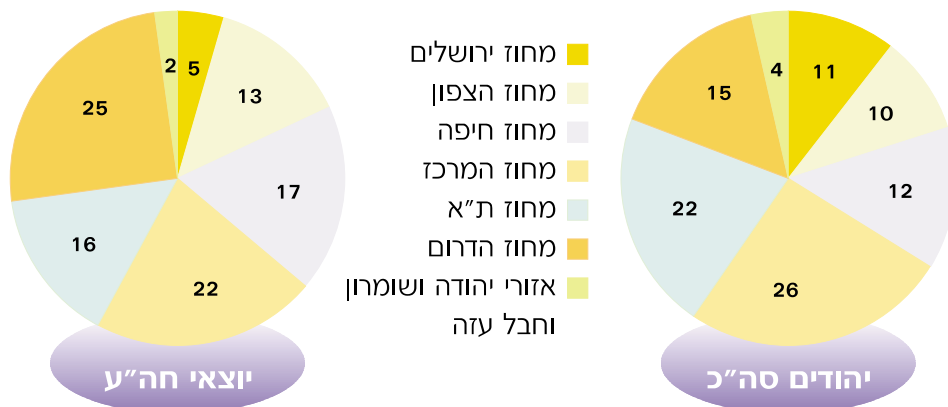
- ◆ כמחצית מהעולים מתגוררים ב-10 ערים, ובראשן חיפה, אשדוד ובאר שבע.
- ◆ גם בתוך הערים מتركזים יוצאי חבר העמים בחלק מהשכונות. לדוגמה שכונת "הדר הכרמל" שבחיפה, שלפני גל העלייה סבלה מעזיבה ומהזדקנות, התחדשה עם כניסת העולים אליה. אלה מהווים 40% מתושביה.
- ◆ יוצאי חבר העמים מהווים יותר משליש מהתושבים באור עקיבא, באריאל, בבני עיי"ש, בכרמיאל, במעלות-תרשיחא, בנצרת עלית ובשדחת.

4 יישובים שבהם גרים יותר מ-30 אלף יוצאי חבר העמים (אלפים), 2000

- ◆ בשל אפשרויות דיור זולות יותר מחוץ למרכז, קטן חלקם של יוצאי חבר העמים הגרים במחוזות המרכז ותל אביב בהשוואה לכלל היהודים, וגדול חלקם במחוזות הצפון והדרום.

5 מחוזות מגורים (%), 2000

- ◆ בחיפוש אחר פתרונות דיור ותעסוקה, שינו רבים מהעולים את יישוב מגוריהם הראשון. כך, בשנים האחרונות עברו כ-72 מכל אלף עולים ליישוב אחר, לעומת שיעור של כ-40 מכלל האוכלוסייה היהודית. בשנות ה-90, כשליש עד רבע מכלל התושבים ששינו את יישוב מגוריהם היו יוצאי חבר העמים פי 2 עד 2.5 מחלקם באוכלוסייה.

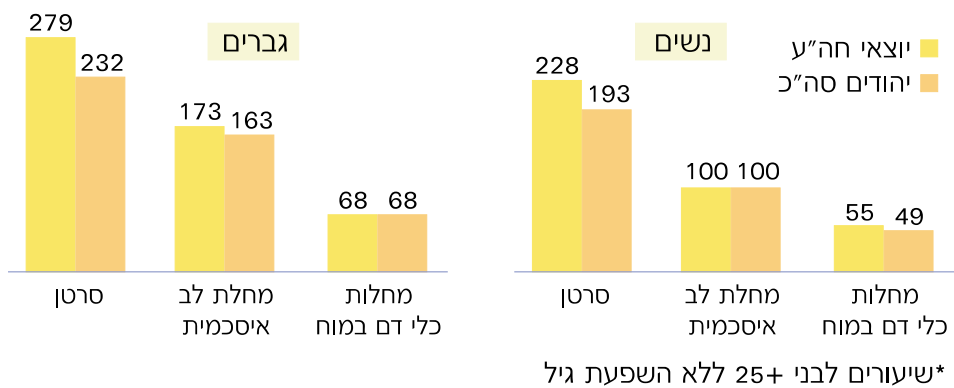
בריאות

◆ במדינות חבר העמים תוחלת החיים נמוכה יחסית לעולם המערבי. בתחילת שנות ה-90 הייתה תוחלת החיים של הגברים ברוסיה ובאוקראינה נמוכה ב-9 שנים מזו של הגברים היהודים בישראל (66 ו-75, בהתאמה), ושל הנשים ב-4 שנים (75 ו-79, בהתאמה).

◆ בשנים הראשונות לאחר העלייה לארץ, הייתה רמת התמותה של העולים גבוהה מזו של האוכלוסייה היהודית הוותיקה, אך כיום אין ביניהן הבדל משמעותי.

◆ כמו בין היהודים בישראל, גם בין יוצאי חבר העמים סיבות המוות העיקריות הן סרטן ומחלות לב וכלי דם במוח. עם זאת, בעוד ששיעורי הפטירה ממחלות לב וכלי דם במוח דומים בשתי הקבוצות, שיעורי הפטירה מסרטן בקרב יוצאי חבר העמים (לאחר ניכוי השפעת הגיל) גבוהים יותר מאלו שבקרב כלל היהודים.

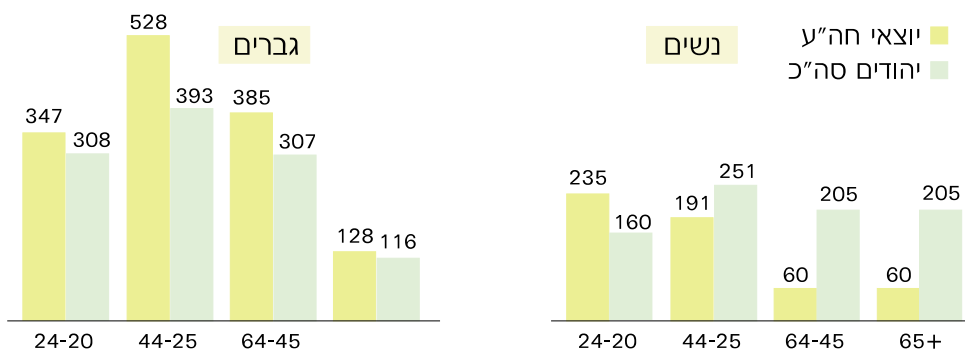
6 סיבות מוות עיקריות (שיעורי פטירה ל-100,000 נפש), * 1997

◆ בסקר בריאות מ-1996/1997 נמצא כי יוצאי חבר העמים סובלים מכאבי ראש חוזרים בשכיחות גבוהה יותר בהשוואה לכלל האוכלוסייה היהודית, ומכאבי גב ופרקים בשכיחות נמוכה יותר. העולים דיווחו גם בשכיחות גבוהה יותר על יתר לחץ דם, ובשכיחות נמוכה יותר על פריצת דיסק, אסטמה וסוכרת.

◆ גברים יוצאי חבר העמים בכל הגילים מעשנים במידה רבה יותר מכלל הגברים היהודים, ואילו הנשים העולות מעשנות פחות מכלל היהודיות. יוצאות דופן הן העולות הצעירות (בנות 24 ומטה) ששיעור המעשנות בקרבן גבוה ב-50% משיעור המעשנות בקרב כלל הנשים היהודיות בגילים אלו.

7 מעשנים בגילים 20 ומעלה לפי גיל (שיעורים ל-1,000 נפש), 1996/97

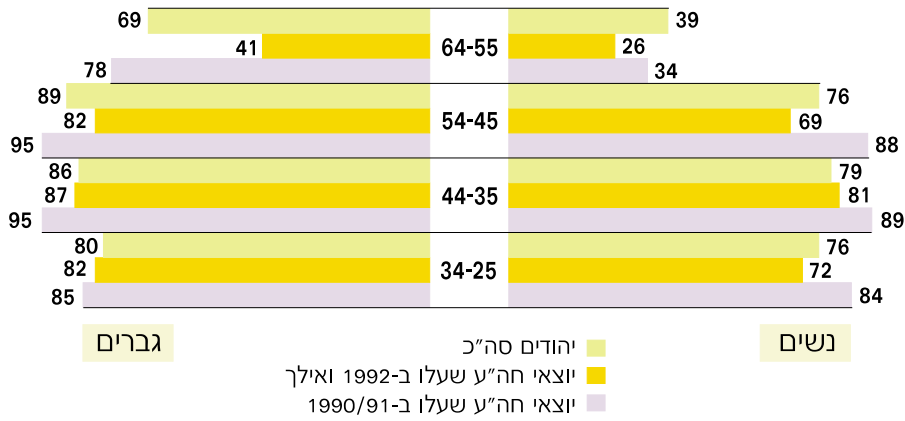
◆ השימוש באמצעים לגילוי מוקדם של מחלות נפוץ פחות בקרב יוצאי חבר העמים מאשר בקרב הוותיקים. למשל, רק 94 מכל 1,000 נשים עולות בגילים 30 ומעלה ביצעו בדיקת ממוגרפיה, לעומת 126 מקרב היהודיות הוותיקות בשנת חודשי המחקר. בגילים 50-64 השיעור בקרב העולות (93 לאלף) הוא מחצית מזה שבקרב היהודיות הוותיקות (194 לאלף).

◆ בסקר של בני 60 ומעלה (1997/98) נמצא כי חלקם של המעריכים את בריאותם כטובה עד טובה מאוד קטן יותר בקרב עולים מאשר בקרב כלל היהודים.

עבודה (בני 15 ומעלה)

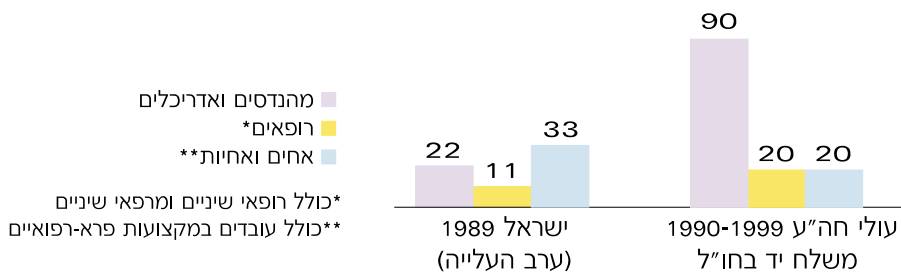
עד לאחרונה, שרר במדינות חבר העמים משטר של תעסוקה כמעט מלאה. כך, 70% מיוצאי חבר העמים עבדו לפני עלייתם. בארץ, דפוס זה נשמר והוא בולט במיוחד בין העולים הוותיקים יותר, שנהגו מאפשרויות התעסוקה שהיו קיימות בתחילת שנות ה-90. עולים שהגיעו מאוחר יותר, ובמיוחד המבוגרים שביניהם, התקשו יותר למצוא עבודה וחלקם אף ויתרו על החיפוש.

8 שייכות לכוח העבודה לפי גיל (%), 1999

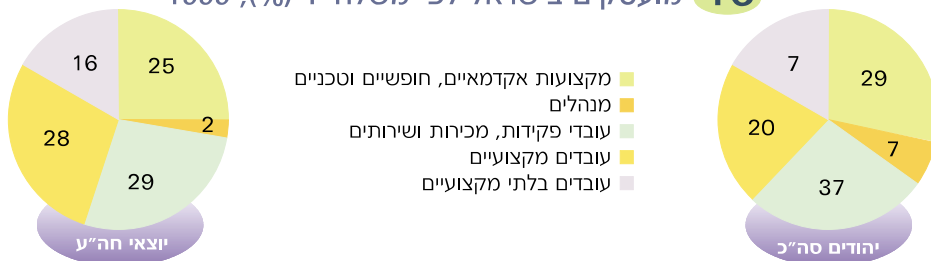
רמת האבטלה של כלל יוצאי חבר העמים גבוהה מזו של האוכלוסייה הוותיקה. ב-1999, 11% מהגברים ו-13% מהנשים מחבר העמים היו מובטלים; רמת אבטלה זו הייתה גבוהה ב-40% מזו של כלל היהודים. יחד עם זאת, רמת האבטלה פחתה עם העלייה בוותק בארץ, וכעבור כעשור השתוותה לזו שבכלל האוכלוסייה היהודית. העולים מחבר העמים הביאו לארץ הון אנושי עשיר קרוב ל-60% מהם הם בעלי השכלה על-תיכונית, לעומת 40% מכלל היהודים בישראל. כמו כן, לעולים ניסיון רב בעבודה, לרבות בתחומים הדורשים הכשרה ממושכת.

9 בעלי משלח יד נבחרים (אלפים)

מבין עולי 1999 שעבדו לפני עלייתם, 58% היו בעלי מקצועות מדעיים, אקדמיים, חופשיים וטכניים כפול מאשר באוכלוסייה היהודית. כמובן, לא כל העולים שהשתלבו בכוח העבודה בארץ, נקלטו במקצועות שבהם עסקו בחו"ל.

10 מועסקים בישראל לפי משלח יד (%), 1999

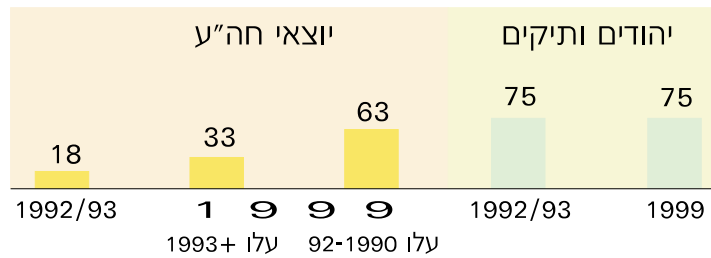

ההכנסה הכספית ברוטו לחודש של משקי בית של יוצאי חה"ע בשנת 1999 (7,200 ש"ח) הייתה קטנה ב-40% מזו של משקי בית יהודיים ותיקים (12,000 ש"ח).

תנאי דיור ורמת חיים

♦ רמת חייהם של יוצאי חבר העמים משתפרת ככל שעולה הוותק שלהם בישראל. סמוך לעלייה רווחו בין העולים המגורים בשכירות, אך עם השנים רכשו רבים מהם דירות. ב-1999 שיעור בעלי דירות בקרב עולי 1990-1992 התקרר לזה שבקרב האוכלוסייה היהודית הוותיקה. עם זאת, ערך הדירות של יוצאי חבר העמים הוא כמחצית ערכן של דירות הוותיקים. העולים שנמצאים פחות מ-6 שנים בארץ, משלמים שכר דירה גבוה יותר הן מזה שמשלמים העולים שעלו לפנייהם והן מזה שמשלמים הוותיקים.

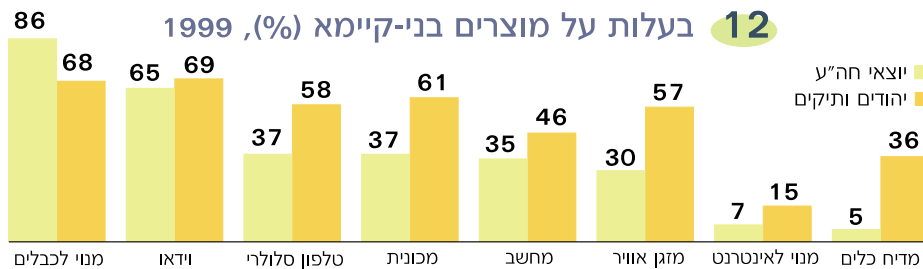
11 בעלות על דירה (%), 1992/93, 1999

♦ עם השנים, פחתה צפיפות הדיור של העולים, עד לרמה הקיימת באוכלוסייה הוותיקה כנפש אחת לחדר, בממוצע. ללא ספק, לירידה בצפיפות תרמה גם הירידה בגודל משק הבית בקרב העולים (מ-3.4 נפשות במשק בית ב-1992/93 ל-2.8 ב-1999).

♦ העלייה ברמת החיים של העולים משתקפת גם בעלייה בהיקף הבעלות על מוצרים בני-קיימא, אף שזה לא הגיע להיקפו באוכלוסייה הוותיקה. ב-1992/93 היה מחשב ל-8% מהעולים, וכעבור 7 שנים ל-43% מעולי אותן שנים. בולטת המידה הרבה של חיבור לכבלים בקרב העולים, הנובעת, כפי הנראה, מהרצון לשמור על קשר עם ארצות המוצא.

12 בעלות על מוצרים בני-קיימא (%), 1999

♦ מקור ההכנסה העיקרי של העולים, כמו של הוותיקים, הוא עבודה. בשנים הראשונות לאחר העלייה היוו הקצבאות והתמיכות (בעיקר מהמוסד לביטוח לאומי) שליש מהכנסות העולים, וב-1999 – 22%, בהשוואה ל-10% בקרב היהודים הוותיקים בשני המועדים. חלקן של הקצבאות והתמיכות מהמוסד לביטוח לאומי לא השתנה (16%), אך חלקן של התמיכות ממוסדות אחרים ירד מ-16% ב-1992/93 ל-5% ב-1999. מחצית מהוצאות העולים החדשים (שעלו אחרי 1992) מוקדשות למזון ולדיור לעומת 39% מהוצאות האוכלוסייה היהודית הוותיקה.

חלק מהנתונים מתייחס לכלל עולי אירופה בשנים 1990 ואילך, ש-95% מהם עלו מחבר העמים.

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

טלפון: 02-6592666 פקס: 02-6521340

E-mail: info@cbs.gov.il

www.cbs.gov.il אינטרנט

כתיבה: נורית יפה ודורית טל צילום: אבי הירשפלד, באדיבות הסוכנות היהודית